

Tunceli İli Kırsal Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Turizme Yönelik Bakışları

Gizem Özgürel¹

Sedat Değişgel¹

Sibel Sü Eröz³

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Marmaris Turizm MYO, Marmaris-Muğla

²Kırklareli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Kırklareli

* Sorumlu Yazar:

Email: gizemozgurel@mu.edu.tr

Geliş Tarihi: 04 Kasım 2015

Kabul Tarihi: 20 Aralık 2015

ÖZET

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Tunceli ili; bozulmamış doğası, tarihi, sosyal ve kültürel zenginlikleri ile önemli turizm kaynaklarına sahiptir. İlde üzerinde hassasiyetle durulan, geliştirilebilecek üç sektörden (turizm, tarım-hayvancılık ve enerji) biri olarak turizm sektörü gösterilmektedir. Türkiye'nin en büyük Milli Parklarından biri olan Munzur Vadisi Milli Parkı'yla, başta akarsu, şelaleleri ve gözeleri olmak üzere, dağ zirvelerindeki krater gölleriyle, Keban Baraj Gölü'nden oluşan su kaynaklarıyla, çevresindeki doğal güzellikleriyle, yerel kültürüyle ve otantik yaşam tarzıyla Tunceli ili zengin turizm kaynaklarına sahiptir. Turizm potansiyeline sahip yörelerde, doğal ve kültürel değerlerin turizme açılmasında yerel halkın turizme bakışı ve elbette desteği arzulanan başarılı bir turizm gelişimi için büyük bir önem arz etmektedir. Çalışmanın temel amacı; Tunceli ilinde geliştirilmesi düşünülen turizm faaliyetlerine yöre halkının nasıl baktığının belirlenmesidir. Bu doğrultuda yerel halkın ilin turizm potansiyeli hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları, Tunceli'de geliştirilebileceğini düşündükleri turizm türleri ve Tunceli turizmine yönelik öngördükleri sorunların neler olduğu ile ilgili tespitler yapılmış ve ilin turizm gelişimi için öneriler sunulmuştur. Araştırmada anket yöntemi ile dört yüz yirmi beş kişiden ihtiyaç duyulan veriler toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Tunceli, Turizm Potansiyeli, Yerel Halk

The Rural Tourism Potential of Tunceli and The Viewpoints of Local People

ABSTRACT

Tunceli is located in the Eastern Anatolia region of Turkey and it has important tourism sources as intact nature, historical, social and cultural diversity. Tourism industry is shown as one of the developable and valuable sector together with agriculture, livestock and energy industry in the city. Tunceli has important tourism sources as its culture, authentic life rivers, waterfalls, water resources comes from Keban Dam, mountains, crater lakes, and Munzur National Park which is one of the biggest national parks of Turkey. The viewpoint and the support of the local people has a major importance on the development of tourism of natural and cultural values. The main aim of this study is to determine people's views on tourism activities which are considered to develop in Tunceli. Therefore, local people's knowledge standart about tourism potential of the city, their views about types of tourism can be developed in Tunceli and problems of city's tourism was determined and proposals for the province's tourism development have been presented in this study. Necessary data have been collected by survey method made with four hundred twenty five people.

Key Words: Local People, Rural Tourism, Tourism Potential, Tunceli

GİRİŞ

Turizm sektöründeki gelişmeler ve sahip olduğu dinamik yapı turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesinde etkili olmuştur. Özellikle turist tercihlerinde klasikleşmiş deniz-kum-güneş tatili bir başka ifadeyle kıyı turizmi yerine, doğa ile daha fazla iç içe olunabilen, kırsal alanlara ilgi artışı yeni turizm faaliyetlerini ortaya çıkarmıştır. Kırsal alanlar; bozulmamış doğal çevreleri, özel ekosistemleri, yöresel özgünlüğü, organik ürünleri ile yöre kültürünü içinde yaşayarak hissetmek isteyen doğaya karşı duyarlı, sorumlu bir seyahat deneyimi kazanmak isteyen turistlere bir çekim alanı oluşturmaktadır.

Türkiye'de geri kalmış, ekonomisi daha çok tarım ve hayvancılığa dayalı olan, kalkınma hamlelerini gerçekleştirememiş kırsal alanlarda; hem çevrenin korunması, hem de rekabetçiliğin artırılmasında tarım ve turizm gibi çevreye duyarlı sektörler ekolojik potansiyel olarak değerlendirilmektedir [11].

Kırsal turizm; kırsal kültür, tarım ve doğal çevre ile bütünleşen ve kırsal alanlarda gerçekleştirilebilen diğer turizm türleriyle kolay entegre olabilen turizm türüdür. Bu turizm türü genellikle aynı ülke veya farklı ülke ülkelerdeki insanların; boş zaman geçirme, rekreasyon veya kırsal hayatı tanımlarını içeren bir turizm türüdür [9].

Tunceli ili; Munzur Vadisi Milli Parkı, başta akarsular, şelaleler ve gözeler olmak üzere, krater gölleri ve Keban Baraj Gölü'yle, kaplıcalarıyla, Son Neolitik ya da İlk Kalkolitik çağa kadar inen tarihiyle, kaleleri, köprüleri, türbeleriyle, halı, cicim dokumacılığıyla, folkloruyla, festivalleriyle ve bisiklete binmeden, balık tutmaya, dağ tırmanıştan raftinge bir çok kırsal etkinliğin gerçekleştirilebileceği kırsal alanlara sahiptir. Tunceli sahip olduğu kültürel değerleri ve bozulmamış çevresi ile iyi korunmuş durumdadır. Yörenin sahip olduğu bu doğal ve kültürel çekicilikler hem ülke içerisinde kentsel nüfus için, hem de yöreye özgü kültürel değerleri, özgünlüğü keşfetmek isteyen yabancı turistler için çekim

oluşturma potansiyeli taşımaktadır. Yukarıda ifade edilen bu önemli değerlerin turizme kazandırılması için elbette ki yerel halkın turizm gelişimi ve planlamasında katılımı ve desteği önem arz etmektedir.

Çalışmada yerel halkın Tunceli turizmine yönelik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada öncelikle kırsal turizm kavramı incelenmiş, kırsal turizmin önemi vurgulanarak, Tunceli ilinin kırsal turizm potansiyeli hakkında bilgiler verilmiştir. Devam eden kısımda elde edilen araştırma sonuçları paylaşılmış ve son olarak da sonuç ve öneriler kısmında yapılması gerekenlere yönelik önerilerde bulunulmuştur.

KIRSAL TURİZM

Kırsal turizm kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için kırsal kavramı incelendiğinde; Türk Dil Kurumu sözlüğünde, “kır ile ilgili” ve “az insanın barındığı, genellikle kır durumunda olan yer” olarak tanımlandığı görülmektedir [19]. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu’nda kırsal alan yalın bir ifadeyle; “kentsel yerleşmeler dışında kalan yerler” olarak tanımlanmakta ve bu tanımlama çerçevesinde kırsal alanları tanımlayan özellikler aşağıdaki biçimde özetlenebilmektedir [6]:

- Kırsal alanlarda yaşam ortamı ve ekonomik aktiviteler, önemli ölçüde doğal üretim kaynaklarının kullanım ve değerlendirilmesine bağlıdır.
- Ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme süreci görece olarak yavaş işlemektedir.
- Teknolojik gelişmenin yaşama ve üretime yansımaları kente kıyasla gecikmeli olarak gerçekleşmektedir.
- Gelenek ve göreneklerin, yaşam biçimini ve kurallarını etkileme gücü fazladır.
- Tüketim kalıpları görece gelenekseldir.
- İnsan ilişkilerinde yüz yüzelik yaygındır.

Yukarıdaki kırsal tanımlamalarından yola çıkarak kırsal turizmi; “kırsal alan olarak ifade edilen alanlarda, yörenin ekonomik, sosyo-politik, kültürel, tarihi, coğrafi, beşeri yapısına uygun olarak gelişen ve gelişmesi teşvik edilen turizm türü” olarak tanımlamak mümkündür [13]. Dünya Turizm Örgütü’ne göre kırsal turizm kavramı; yalnızca tarımsal veya çiftlik turizmi değil kırsal alandaki tüm turizm faaliyetlerini kapsamaktadır [4]. Avrupa Birliği tarafından yürütülen çalışmalarda kırsal turizm; “amacı tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirmek olan turistlere beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek-içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Soykan [18]’a göre ise kırsal turizm; “kişilerin doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gidip, orada konaklamaları ve o yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür”.

Kırsal alanlarda ortaya çıkan bir turizm çeşidi olan kırsal turizm çok boyutlu ve kompleks bir kavramdır [1]. Kırsal turizm; mevsim bağımsızlığı avantajına sahip, etkinlik ve faaliyetlerin çoklu olduğu, her kesime hitap edebilir özellikleriyle ayrıcalıklı bir turizm çeşididir [8]. Kırsal turizm kavramına yönelik farklı tanımlamaların yanı sıra turizm alan yazını incelendiğinde kırsal turizmin; çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarımsal turizm, yeşil turizm, eko turizm veya alternatif turizm gibi farklı isimlerle ifade edildiği görülmektedir [10]. Bu nedenle kırsal turizmi bir kav-

ram olarak algılayabilmek için kırsal turizm bileşenlerinin tanımlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Kırsal turizm bileşenleri; kırsal alanlar, kırsal miras, kırsal yaşam ve kırsal etkinliklerden oluşmaktadır.

Tablo 1: Kırsal Turizm Bileşenleri [16]

1.Kırsal Alanlar: Dağlar, Göller, Nehirler, Ormanlar, Doğa Manzaraları
2.Kırsal Miras: Endüstriyel Mimari, Tarih Öncesi Miras, Kaleler, Kiliseler, Köyler
3.Kırsal Yaşam: El Sanatları, Yerel Etkinlikler, Beslenme, Agri (Agro) Turizm, Geleneksel Müzik
4.Kırsal Etkinlikler: Bisiklete Binme, Balık Tutma, At Binme, Avcılık, Yürüyüş

Kırsal turizm kapsamına dâhil edilebilecek aktivitelerin çeşitliliği, kırsal turizmin kapsamının belirlenmesini güçleştirmektedir [27].

KIRSAL TURİZMİN ÖNEMİ

Kırsal turizm, turizmde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde var olan turizm türlerinin tamamlayıcısı ve alternatifi olarak önemini ortaya koymaktadır [14]. Kırsal turizm Türkiye’de turizmin mekânsal dağılımındaki eşitsizliği, kıyılardaki yoğun baskıyı ve aşırı kullanımı azaltmayı sağlamada en önemli alternatiflerden biri durumundadır [17].

Kırsal alanlarda başarılı bir planlamayla hem turizm gelişimi, hem tarım, hayvancılık gibi faaliyetlerin canlandırılması, hem de daha verimli hale getirilmesi mümkündür. Tarım ve turizm etkinlikleri birbirleriyle bütünsel hale getirilerek, hem yöre hem de ülke ekonomisine katkı sağlanabilmektedir. Dünya çapında tarım-turizm etkinliklerini birleştirmiş birçok başarı örneği bulunmaktadır. ABD, Yeni Zelanda, Japonya ve Avrupa Birliği ülkelerinde; kırsal turizm özellikle değişik nedenlerle göç sorununun yaşandığı, ekonomik sıkıntıların var olduğu dağlık-tepelik iç bölgelerde devreye sokularak kırsal alanların gelişmesine katkı sağlamaktadır [12]. Türkiye’de de kırsal turizm geliştirme hedefi olan, kırsal turizm potansiyeli olan alanlarda turizmin geliştirilmesi; köyden kente göç verme sorununun aşılmasında, yöre nüfuslarının korunmasında ve hatta terk edilen köylere geri dönüşün sağlanmasında bir fırsat yaratabilmektedir.

Kırsal alanlarda gerek tarım ya da hayvancılıkla uğraşan, gerekse uğraşmayan ailelerin kırsal turizm yoluyla ek gelir sağlama mümkündür. Tarımla uğraşan ailelerin tarımsal ürünlere ek talep oluşması ve tarımla uğraşmayan ailelerin turistlere yönelik konaklama, yeme-içme vb. hizmetlerin üretimi için çalışması kırsal alanlarda aile bireylerine iş olanağı yaratabilmektedir [22]. Ayrıca atıl işgücüne de yeni iş olanakları sunulabilmektedir. Bir diğer taraftan kırsal alanlarda kadınların üretime katılmaları; hem toplum içerisindeki konumlarında, hem de sosyo-ekonomik rollerinde de farklılaşmalar sağlayabilmektedir. Ayrıca tarımsal, kültürel veya turistik alandaki yeniliklerin benimsenmesi, yöredeki ailelerin girişimcilik ruhunun (yeteneklerinin) gelişmesine de katkıda bulunmaktadır [12].

Kırsalda bir taraftan turistik mal ve hizmetlerin, diğer taraftan kamu hizmetlerinin artması hem bireysel, hem de kamusal gelirleri artırabilmektedir. Yöredeki şartların altyapı başta olmak üzere sağlık, eğitim, çevre düzenlemeleri, konutların iyileştirilmesi vb. çalışmalar yöre halkına olumlu katkılar sağlayabilmektedir. Turistlere yönelik hizmetlerde kalitenin artırılması yerli halkın da yaşam standartları yükseltebilmektedir [17].

Yöreye has dokumacılık, çömlekçilik vb. el sanatlarının

gelişmesi ve devamlılığının sağlanması beraberinde hem gelir elde edilmesini hem de bu kültürel değerlerin ayakta tutularak gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır.

Kırsal turizm faaliyetlerinde yer alan turistler çevreye daha duyarlı oldukları için turizme açılan alanlardaki doğal değerler daha sıkı bir şekilde korunabilmektedir [2].

Özellikle kır-kent arasında; kırsalın kente göre görece olarak sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan geri kalmışlığının giderilmesinde, kır-kent iletişiminin ve işbirliğinin artırılmasında kırsal turizm bir köprü oluşturulabilme potansiyeli taşımaktadır.

Sonuç olarak kırsal turizm yörede; ekonomik istikrarın oluşması, biyolojik çeşitliliğinin korunması, kültürel zenginliğin korunması ve gelecek nesillere aktarılması, yöre halkının refah ve mutluluğunun sağlanması, istihdam olanaklarının ve kalitesinin artırılması, sosyal eşitliğin sağlanması, kaynakların etkin kullanılması gibi bir çok hususta değer yaratabilecek önemli bir lokomotif olabilmektedir.

TUNCELİ İLİ KIRSAL TURİZM POTANSİYELİ

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat bölümünde yer alan Tunceli ili, kuzeyde ve batıda Munzur Dağları ile Karasu Irmağı, doğuda Bingöl Dağları ve Peri Suyu, güneyde Keban Baraj Gölü ile çevrilidir.

Çalışmada, Tunceli ili kırsal turizm potansiyeli iki ana başlık altında değerlendirilecektir. Birinci kısımda ilin sahip olduğu kültürel, etnografik ve folklorik çekicilikleri, ikinci kısımda ise ilin sahip doğal çekicilikler, incelenecektir.

Tunceli İlinin Kültürel, Etnografik ve Folklorik Çekicilikleri

İlin sosyal ve kültürel yapısının şekillenmesinde, yörenin tarihsel ve toplumsal evrimine bağlı gelişmeler ile doğa koşullarına bağlı ekonomik faaliyetler belirleyici olmuştur. Tunceli ilinin kültürel, etnografik ve folklorik çekicilikleri; Ulaşoğlu'nun [21], Tunceli Valiliği'nin [20]; Eşidir, Tayş, & Özgün'ün [7] çalışmalarından derlenerek oluşturulmuştur.

- **Halk Müziği:** İlde toplumsal yaşamı biçimlendiren kültürel çeşitlilik, geleneksel aşiret yapısı, doğa ve iklim koşullarından kaynaklanan zengin saz ve oyun kültürü vardır. Yörede savaş ve ölüm olaylarının arkasından ağıt yakma geleneği vardır. Yöre yaşamından kesitlerin aktarıldığı manilerde daha çok sevdalar ve ayrılıklar konu edilir.

- **Halk Oyunları:** Halk oyunları açısından geçmişte çok eskilere dayanan, düğünlerde oynanan Karaçol, Şahin Uçurdum, yaşlıların oynadığı Keçiko, Gule, Fadike, Baygın gibi birçok oyun oynanmaktadır.

- **Halk Oyunları Kıyafetleri:** Erkek oyuncular siyah renkli şalvar, kolalı gömlek; kızlar temel giysi olarak renkli ve işlemeli üç etek, altlarına renkli satenden dikilmiş pijama, ayaklarına çarık giyer, başlarına ise poşu takarlar.

- **Yöredeki Seyirlik Oyunlar:** Yörede kendine has birçok seyirlik oyun oynanmaktadır. Bunlardan en bilineni Varvara-Sılemano (Sımsım)'dır. Ayrıca yörede geleneksel olarak düğünlerde halay oynanır. Tunceli ve Çemişgezek'te düğün alayının önünde kılıç-kalkan oyunu oynanır.

- **Halk Edebiyatı:** Halk edebiyatı ve halk şiirinin ürünleri günümüze ulaşmamıştır, bu alanda kapsamlı bir araştırma yapılmadığı için bilgiler oldukça zayıftır.

- **Yöresel Efsaneler:** Tunceli'deki yöre efsanelerinde doğa ve dinsel öğelerin egemen olduğu görülmektedir. Yöre söylencelerinin en bilinenleri; Düzgün Baba, Munzur Baba ve Gelin Pınarı Efsaneleridir.

- **Geleneksel El Sanatları:** Tunceli'de geleneksel el sa-

natları arasında en yaygın olanlar halı; kilim, cicim ve palaz dokumacılığı, dericilik ve çanak-çömlek yapımıdır. Günümüzde halı ve kilim dokumacılığı ilçe merkezlerinde; çanak çömlek yapımı ise daha çok köylerde yaygındır. Yöreye özgü el sanatları arasında önemli bir yeri olan cicim dokumacılığı Hozat'ın Derviş Cemal Köyü'nde hala sürdürülmektedir. Halı dokumacılığı; Mazgirt, Çemişgezek, Pülümür ve Ovacık ilçelerinde gelişmiştir. Ovacık-Yeşilyazı Kemaliye Türü ince halıları ünlüdür. Kumaş dokumacılığı daha çok aşiretlerde yaygındır. Çemişgezek ilçesinin Karahisar Köyü'nde kırmızı killi topraktan çanak-çömlek; güveç, ibrik, ayran leğeni, yayık ve pekmez küpleri yapılmaktadır. Günümüzde örnekleri çok az görülmekle birlikte; koyun derisinden namazlık, keçi derisinde tulum vb. yapılmaktadır.

- **Yöre Mutfağı ve Yöresel Yemekler:** Tunceli'de temel ekonomik etkinliklerin tarım ve hayvancılık olması nedeniyle yöre mutfağı, tahıl ürünleri ile hayvansal gıdalara dayanır. Döğme pilavı, keşkek, yarmadan yapılan mahluta çorbası, hazırlap köftesi, kumbik, kül (ocak) gömmesi yöresel mutfaktan örnekleri oluşturur. Ayrıca pestil, pekmez, orcık (cevizli sucuk), şavak peyniri ve tulum peyniri, kurutulmuş çekirdeksiz dut, bal ve bağcılığın yaygın olduğu alanlarda şire, yörede düzenlenen festivaller aracılığıyla tanıtılmaya çalışılmaktadır.

- **Tunceli'de Türk Dönemi Mimari Eserleri:** Tunceli ve çevresi XII. yüzyıldan itibaren Türklerin yerleştiği ilk bölgelerden biridir. Bu tarihten günümüze kadar, gerek halkın ihtiyacı gerekse estetik nedenlerle başta cami olmak üzere, medrese, han, hamam, türbe, köprü, çeşme gibi pek çok mimari eser yapılmıştır. Ancak bu eserlerin bir çoğu insanlığın ve doğanın acımasız katliamı sonucu günümüze kadar gelememiştir. Ayakta kalan eserler de kaderine terk edilmiştir.

Bu yapılardan Süleymaniye Cami, ilk kez Anadolu Selçuklularında görülen enine gelişen yapıların bir varyasyonudur. Yelmaniye Cami ise, merkezi plan şemasının denendiği ilk yapılardan biri sayılmaktadır. Çelebiaga ve Sungurbey Camileri baraj suları altında kalacağından taşınarak yeniden inşa edilen yapılar olması açısından önem taşımaktadır. Hamidiye Medresesi'nin düzgün taş işçiliği ve orijinal dokusu ile bağdaşmayan, son yıllarda ilave edilen ikinci katın yıkılarak orijinal hale getirilmesi gerekliliği önemli bir diğer husustur. Uzun Hasan Türbesi, erken dönemlerden itibaren uygulanan plan özelliğinin geç dönemlere kadar izlenmesi açısından önemli bir özelliktir. Ayrıca Elti Hatun Türbesi, Anadolu'da erken tarihli eyvan girişli yapı özelliğinin örneği olması açısından önemlidir. Klasik Türk hamamlarının plan düzenine uygunluk gösteren Eski ve Yeni Hamamları, aslına uygun bir şekilde kullanmak için günümüzdeki harap durumlarından bir an önce kurtarılması ve restorasyonlarının yapılması gerekmektedir. Tunceli'deki bu yapılar plan, malzeme ve süsleme açısından Anadolu'daki Türk mimari eserleri ile paralellik göstermektedir.

- **Tunceli'nin Arkeolojik Kaynakları:** Tunceli'de yapılan araştırmalar yöre tarihinin Son Neolitik ya da İlk Kalkolitik Çağ'a değin indiğini ortaya koymuştur. Çemişgezek ilçesindeki tarih öncesi yerleşmelerden Pulur ve Yeniköy Höyüklerinde, Keban Baraj Gölünün suları altında kalmadan önce bazı kazı çalışmaları yapılmış ve Son Kalkolitik/İlk Tunç Çağı'na ait buluntular MÖ. III. bine tarihlendirilmiştir. 1968-1969 yıllarında Pulur Höyüğü'nde yapılan kazılarda çıkarılan 1064 adet eser Elazığ'daki müzelerde sergilenmektedir. Ayrıca Mazgirt İlçesi Kuşçu Köyü'ndeki Til Höyüğü, Göktepe Köyü'ndeki Göktepe Höyüğü, Pertek Pınarlar Köyü'ndeki Kaynar Höyük, Ovacık ilçesi Köyünü Mevkii'nde ise Efkâr Tepesi Höyüğü vardır. Efkâr Tepesi Höyüğü 1994 yılında, Til Höyüğü 1996 yılında I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak ilan edilmiştir. Ancak yukarıda belirtilen bu dört höyükte bugüne kadar hiçbir kazı çalışması yapılmamıştır.

Tunceli İlinin Doğal Değerleri

Tunceli ilinde fiziki coğrafya özelliklerine, iklim farklılıklarına ve çok zengin olan su kaynaklarına bağlı olarak ortaya çıkan biyo-çeşitlilik, bitki örtüsü ve doğal peyzaj bakımından zengin görüntülerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. İl yaban hayatı bakımından oldukça zengindir. Özellikle Munzur Vadisi ve çevresi Çengel Boynuzlu Keçi ve Bezuvar isimli dağ keçileriyle, av kuşlarından Ur Kekliği ile bu yöreye özgü ilginç ve nadir yaban hayvan türleridir. Munzur Suyu, kırmızı benekli alabalık türlerinin yetişmesi için çok elverişli olup, bu yöreye özgü nadir türlerdir.

Bazı alanların Turizm Merkezi ile Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilanı hakkındaki 2011/1796 sayılı Bakanlar Kurulu kararında [25], "Elazığ-Tunceli Fırat Havzası Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi" ilan edilmiştir. TRB1 2014-2023 Bölge Planı'nda Tunceli ili zengin kültürel yapısının turizm fırsatına dönüştürme potansiyeli barındırdığı dağ, doğa ve inanç turizmi ve hayvancılık temelli bir ekonomi hakimiyeti bulunduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda yörenin en önemli doğal potansiyeli olarak ele alınabilecek Munzur Vadisi Milli Parkı ve Munzur Dağları florasında 1.520 çeşitli bitki kaydı bulunmaktadır. Bunlardan 44 çeşidi Munzur Dağları'na 279 çeşidi Türkiye'ye ait endemik türlerden oluşmaktadır. Ayrıca yörenin sahip olduğu vadileri, akarsuları, dağları, inanç merkezleriyle (ziyaretler) yörede düşük yoğunlukta, yüksek nitelikli turizm gelişimi için potansiyel oluşturmaktadır. Tunceli ilinin sahip olduğu kırsal alanlar, bugün kırsal turizm kapsamında değerlendirilen kamp-karavan turizmi, eko-turizm, yeşil turizm, mağara turizmi, akarsu turizmi, av turizmi, dağ turizmi, yayla turizmi gibi bir çok turizm çeşidine ev sahipliği yapabileceği potansiyeline sahip olmakla birlikte, il endemik bitki gözlemciliği, kuş gözlemciliği, dağ yürüyüşü gibi kırsal aktiviteler açısından da elverişlidir.

İlin Seçkin ve Yüksek Değer Taşıyan Alanlarının Değerlendirilmesi

Merkez İlçe: İlçe öne çıkan turizm matrisleri değeri toplamı 21 puan ile seçkin ve yüksek değer taşıyan çekicilik unsurlarına sahiptir. Bitki örtüsü, doğal çevre değerleri, manzara olanakları, ulaşım durumu ve diğer turizm çekiciliklerine yakın olma unsurları bir arada değerlendirildiğinde yayla turizmi açısından merkez ilçede Gözen Köyü, Santaş, Gökçek, Karagöl ve Alacık Yaylaları yüksek değer taşıyan alanlardır. Merkez ilçeye 7 km uzaklıkta bulunan Anafatma Kaplıcası, Pülümür karayolu üzerindeki Kutudere Mesire Yeri, Ovacık karayolu üzerindeki Halbori Gözeleri ve her yıl geleneksel olarak düzenlenen Munzur Kültür ve Doğa Festivali turizm etkinlikleri açısından diğer seçkin değerlerden bazılarını oluşturmaktadır.

Ovacık İlçesi: İlçe öne çıkan turizm matrisleri değeri toplamı 29 puan ile Tunceli ilinin, seçkin ve yüksek değer taşıyan çekicilik unsurlarında ilk sırada yer almaktadır. İlçedeki Karagöl 106 km² büyüklüğe sahip Oligotrofik Krater gölüdür ve çevresi flora açısından çok zengindir. Göl çevresinde yaylacılık yapılmaktadır. Kamping ve kaya tırmanışı, yayla turizmi ve foto safari için uygun bir merkezdir. Kırk Merdiven Şelaleleri'nden büyük olanları Tek Şelale ve İkiz Şelale'dir. Yükseklikleri 50 ve 100 metre arasındadır. Şelale tescillenmemiştir ancak, Türkiye'deki en yüksek şelale olma olasılığı bulunmaktadır. Kırk Merdiven Vadisi kamping, doğa yürüyüşü, foto safari, kaya tırmanışı ve yayla turizmi için uygundur. Mercan Vadisi, Gözeleri ve Gölleri Munzur Vadisi Milli Parkı sınırları içinde yer almaktadır. Kamping, foto safari, yamaç paraşütü, yayla turizmi, doğa yürüyüşü gibi faaliyetler için uygun alanlara sahiptir. Vadi Munzur Vadisi Milli Parkı'nın flora ve fauna zenginliğine sahiptir. Munzur Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde kalan Munzur Suyu 144 km.lik bir güzergâha sahiptir ve saniyede

ortalama 87 m³ su akıtmaktadır. Munzur Suyu'nun aktığı vadi boyunca gerek bitki örtüsü ve yabanıl yaşam, gerekse farklı doğa peyzajı açısından zengin bir potansiyel taşımaktadır. Munzur başta kırmızı benekli alabalık olmak üzere balık varlığı açısından oldukça zengindir. Yöreye özgü endemik türleri ve lezzetiyle ekonomik değer oluşturan alabalık, bölge turizmine de katkı sağlayabilecek potansiyeli barındırmaktadır. Munzur Suyunun debisi düzenli olmamakla birlikte, Aşağı Torunoba-Sarıtaş-Halbori Gözeleri arasındaki 20 km.lik kısmı rafting sporuna uygundur.

Pülümür İlçesi: İlçe öne çıkan turizm matrisleri değeri toplamı 24 puan ile seçkin ve yüksek değer taşıyan çekicilik unsurlarına sahiptir. Pülümür vadileri ve krater gölleri ile ilçe önemli çekiciliklere sahiptir. Hanım Köprüsü, Hel Dağı, Gelin Odaları, Ağlayan Kayalar, Arapkıza Dağı ve Bağır Paşa Dağı ve krater gölleri çekim odakları arasında sayılabilir. Pülümür Vadisi flora ve fauna çeşitliliğiyle, peyzaj güzelliğiyle Munzur Vadisini aratmayan değerlere sahiptir. Foto safari, kamping, yamaç paraşütü, kaya tırmanışı, sportif olta balıkçılığı ve yayla turizmi için uygundur. Vadide görülmesi gereken yerler; Papaz Kayalıkları, Kutudere Şelalesi, Kutudere Mesire Yeri ve Roj Deresi, Büyük Yurt Vadisi, Dokuzkayalar Vadisi ve Yaylaları, Zağge Şelalesi, Hengirvan Yaylaları, Ağlayan Kayalar, Turnadere ve Vadisidir. Buyer Baba Krater Gölü ve Meydan Dağı çevresi zengin florasıyla ve yaylarıyla ünlüdür. Bu bölgeye her yıl Doğa Demekleri'nce geziler düzenlenmektedir. Gelin Odaları Pülümür ilçe merkezine 3 km uzaklıkta, Urartular tarafından kayalar oyularak yapılmıştır, içinde gizli geçit bulunmaktadır.

Nazimiye İlçesi: İlçe öne çıkan turizm matrisleri değeri toplamı 13 puan ile seçkin ve yüksek değer taşıyan çekicilik unsurlarına sahiptir. Koç biçimli mezar taşları, Düzgün Baba Dağı ve Düzgün Baba Ziyaretgahı, Kureyş Baba Ocağı ve Ziyaretgahı, Dereova Şelalesi (Gelin Pınarı) ilçenin turistik çekicilikleri arasında yer almaktadır.

Mazgirt İlçesi: İlçe öne çıkan turizm matrisleri değeri toplamı 5 puan ile bazı çekicilik unsurlarına sahiptir. Tarihi kale, türbe, cami, kilise gibi tarihi varlıkları barındıran ilçe merkezi Tunceli ilinin tescilli tarihi varlık zenginliği bakımından üçüncü sırada yer almaktadır. Kale Köyü Kalesi giriş kapısının yanında çivi yazılarının büyük kısmı günümüze ulaşmıştır. Aşınmış merdivenlerle çıkılan kalede büyük bir sarnıç ve büyük bölümü taş ve kumla dolmuş 30-40 m. uzunluğunda bir dehliz mevcuttur. Kırklar Mağarası mağara özelliğinin yanı sıra aynı zamanda ziyaretgahtır. Mağaraya dağın zirvesinden inilir. Çok eski bir inanç yerleşimidir. Rivayete göre Alevilikte ilk Cem bu mağarada tutulmuştur. Yerel halkın her yıl ziyaret ettiği bir ibadet yeridir. İlçe; Bağın Kaplıcalarıyla, ziyaretleriyle, doğa yürüyüşü ve kamping alanlarıyla önemli çekiciliklere sahiptir. Ayrıca Kert Dağları da yamaç paraşütü ve kaya tırmanışı için uygundur.

Pertek İlçesi: İlçe öne çıkan turizm matrisleri değeri toplamı 10 puan ile seçkin ve yüksek değer taşıyan çekicilik unsurlarına sahiptir. Yeşil olması ile meşhur olan ilçe aynı zamanda tarihi varlıklar açısından da zengindir. Termal Otel'in yer aldığı ilçede Keban Baraj Gölü içinde bir ada üzerinde yer alan tarihi kalesi, tarihi camileri, türbe ve çeşmeleriyle önemli turizm değerlerine sahiptir. Keban Baraj Gölü kıyısındaki ilçe su sporları ve sportif olta balıkçılığı için büyük bir potansiyel taşımakta ve ilin tek lisanslı avlağı ilçede yer almaktadır.

Hozat İlçesi: İlçe öne çıkan turizm matrisleri değeri toplamı 4 puan ile değer taşıyan çekicilik unsurlarına sahiptir. Osmanlı Döneminde Dersim Vilayeti'nin merkezi olan ilçe merkezinde tarihi bir hamam olmakla birlikte, Karabakır Köyünde bulunan Ağu İçen Türbesi çok sayıda kişi tarafından ziyaret edilen yerler arasındadır.

Tablo 2. Tunceli İli ve İlçelerinin Öne Çıkan Turizm Değerleri

AKTİVİTE/DEĞER	MERKEZ İLÇE	OVACIK	PÜLÜMÜR	NAZİMİYE	MAZGİRT	PERTEK	ÇEMİŞGEZEK	HOZAT
Rafting	X	X						
Kanyon Yürüyüşü		X	X				X	
Mağara							X	
Festival	X	X	X				X	
Av Turizmi ve Potansiyel Alanlar	X		X	X				
Yamaç Paraşütü		X	X					
Balon Gezileri		X				X	X	
Bisiklet	X	X	X					
Tarım ve Çiftlik Turizmi Potansiyel Sahalar					X	X	X	
Termal Turizm (şifalı su, içmeler)					X	X		
İnanç Turizmi (Ziyaretler)		X		X				X
Dağ-Yayla Gezisi		X	X					
Peyzaj Güzelliği-Foto Safari	X	X	X	X				
Düzenlenmiş Doğa Gezisi Rotası	X	X	X	X	X	X		X
Aktif Yaylacılık		X	X					
Kuş Gözlemciliği	X	X	X	X				
Sportif Olta Balıkçılığı	X	X	X	X		X		
Milli Park vb. sahalar	X	X						
Mesire Alanları	X	X		X				
Kış Sporları		X						
Estetik Şelale Bulunan Yerler		X	X	X				
Estetik Göl-Baraj Olan Yerler	X	X	X			X	X	
Botanik Gezilerine Uygun Saha	X	X	X	X				
Tescilli Avlak Saha						X		
Garantili Yaban Hayatı Gözlemi	X	X	X					
Endemik Bitkilerin Gözlemi	X	X	X					
Gastronomi Gezisi	X	X	X	X	X	X		X
Tarihi Yerler, Sit Alanı	X	X	X	X	X	X	X	X
Şelale Görme İmkani	X	X	X	X				
Peyzaj Değeri Yüksek, Fotografik Yerler	X	X	X	X				
Motorlu Gezi İmkani						X	X	
Jeolojik ve Jeomorfolojik Değerler Jeopark		X	X					
Kanyon Görme İmkani	X	X	X				X	
Vadi Görme İmkani	X	X	X				X	
Atla Geziye Uygun Alanlar	X	X	X					
DEĞERLER TOPLAMI	21	29	24	13	5	10	10	4

Kaynak: Tunceli İli Doğa Turizmi Master Planı [22]

Çemişgezek İlçesi: İlçe öne çıkan turizm matrisleri değeri toplamı 10 puan ile seçkin ve yüksek değer taşıyan çekicilik unsurlarına sahiptir. Çemişgezek çok farklı devirlere ait tarihi varlığı barındırmaktadır. İlçe merkezindeki Yelmaniye ve Süleymaniye adları ile anılan iki tarihi cami, iki eski hamam, Uzun Hasan'a ait olduğu sanılan bir türbe, Hamidiye Medresesi, cumbalı evleri ve İn Mağaraları (Derviş Hücreleri) ilçenin sahip olduğu turistik değerlerindedir.

ARAŞTIRMA SONUÇLARI

Araştırma Amacı

Çalışmanın temel amacını, Tunceli ilinin kırsal turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması ve Tunceli'deki yöre halkının turizm konusundaki görüşlerinin belirlenmesi oluşturmaktadır. Bu amaçla öncelikli olarak Tunceli'de yaşayan halkın, yöredeki turizm potansiyeli hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu, kır-

sal turizmde hangi kaynakların ön plana çıkarılabileceği, ilin turizm açısından ne gibi sorunlar yaşadığı ve ilde geliştirilebilecek turizm türlerinin neler olabileceği sorularına cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Araştırma Yöntemi

Yapılan araştırma, niceliksel (kantitatif) araştırma yöntemleri içerisine girmektedir. Niceliksel araştırma, önceden hazırlanmış bir soru formuna bağlı kalınarak, sayısal yorumlama ve genelleme yapılabilen araştırma türüdür. Niceliksel araştırma yönteminde, araştırılan konuya ilişkin, evreni temsil edecek örneklemden sayısal sonuçlar elde edilmekte, elde edilen sonuçlar üzerinde gerekli istatistiksel ve matematiksel analizler yapılabilmektedir. Nicel araştırma yönteminde, araştırma evreninin araştırma konusu hakkındaki fikrinin yönü sorgulanmaktadır [24].

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise Çolak [5] ve Özgürel [15] tarafından geliştirilen ilin turizm açısından yaşadığı sorunlar ve Tunceli ilinin turizm potansiyeline yönelik yerel halkın görüşlerini belirlemeyi amaçlayan önermelerden oluşmaktadır. Ölçekte 5'li Likert (1 Kesinlikle Katılmıyorum, 5 Kesinlikle Katılıyorum) derecelendirme sistemi kullanılmıştır. Anket formu 425 kişiyle yüzyüze görüşerek uygulanmıştır. Tunceli İli'nin ADNKS 2013 verilerine göre nüfusu 85.428'dir [26]. Literatürde, 100.000 kişiden büyük olan evrenlerde kabul edilebilir örneklem büyüklüğü 384 olarak ifade edilmektedir [3].

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. 51 önermeden oluşan ölçeğin güvenilirliğini

belirlemek amacı ile Cronbach Alpha değeri hesaplanmıştır. Turizm açısından yaşanan sorun düzeyi ölçeğinin güvenilirlik katsayısı cronbach alpha= 0,932 olarak, turizm potansiyeli ölçeğinin güvenilirlik katsayısı cronbach alpha=0,935 olarak yüksek bulunmuştur.

Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Tek yönlü (One way) Anova testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analizi olarak Scheffe testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan halkın ölçekler yoluyla toplanan verilerin

Tablo 3. Halkın Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	207	48,7
	Erkek	218	51,3
	Toplam	425	100,0
Doğum Yeri	Tunceli	286	67,3
	Tunceli Dışı	139	32,7
	Toplam	425	100,0
Medeni Durum	Evli	196	46,1
	Bekar	229	53,9
	Toplam	425	100,0
Yaş	18-27 Yaş	166	39,1
	28-37 Yaş	112	26,4
	38-47 Yaş	95	22,4
	48 Yaş Ve üzeri	52	12,2
	Toplam	425	100,0
Öğrenim Durumu	İlköğretim	23	5,4
	Lise	186	43,8
	Üniversite	185	43,5
	Lisans Üstü	31	7,3
	Toplam	425	100,0
Meslek	Özel Sektör Çalışanı	53	12,5
	Devlet Memuru	136	32,0
	Emekli	25	5,9
	Ev Hanımı	45	10,6
	Öğrenci	122	28,7
	Akademisyen	16	3,8
	Esnaf	28	6,6
	Toplam	425	100,0
Tunceli'de Yaşama Süresi	1 Yıldan Az	31	7,3
	1-5 Yıl	61	14,4
	5-10 Yıl	64	15,1
	10 Yıl üstü	269	63,3
	Toplam	425	100,0
Tunceli'nin Kırsal Turizm Kaynaklarını Bilme Durumu	Çok İyi Biliyorum	63	14,8
	Biliyorum	195	45,9
	Biraz Biliyorum	128	30,1
	Çok Az Biliyorum	34	8,0
	Hiç Bilmiyorum	5	1,2
	Toplam	425	100,0

analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır. Halkın tanımlayıcı özelliklere göre dağılımına ilişkin verilerin yorumlanmasında frekans ve yüzde analizlerinden yararlanılmıştır.

Tablo 3'e göre halk cinsiyet değişkenine göre 20'si (%48,7) kadın, 218'i (%51,3) erkek olarak dağılmaktadır. Halk doğum yeri değişkenine göre 286'sı (%67,3) Tunceli, 139'u (%32,7) Tunceli dışı olarak dağılmaktadır. Halk medeni durum değişkenine göre 196'sı (%46,1) evli, 229'u (%53,9) bekâr olarak dağılmaktadır. Halk yaş değişkenine göre 166'sı (%39,1) 18-27 yaş, 112'si (%26,4) 28-37 yaş, 95'i (%22,4) 38-47 yaş, 52'si (%12,2) 48 yaş ve üzeri olarak dağılmaktadır. Halk öğrenim durumu değişkenine göre 23'ü (%5,4) ilköğretim, 186'sı (%43,8) lise, 185'i (%43,5) üniversite, 31'i (%7,3) lisanüstü olarak dağılmaktadır. Halk meslek değişkenine göre 53'ü (%12,5) özel sektör çalışanı, 136'sı (%32,0) devlet memuru, 25'i (%5,9) emekli, 45'i (%10,6) ev hanımı, 122'si (%28,7) öğrenci, 16'sı (%3,8) akademisyen, 28'i (%6,6) esnaf olarak dağılmaktadır. Halk Tunceli'de yaşama süresi değişkenine göre 31'i (%7,3) 1 yıldan az, 61'i (%14,4) 1-5 yıl, 64'ü (%15,1) 5-10 yıl, 269'u (%63,3) 10 yıl üstü olarak dağılmaktadır. Halk Tunceli'nin kırsal turizm kaynaklarını bilme durumu değişkenine göre 6'ü (%14,8) çok iyi biliyorum, 195'i (%45,9) biliyorum, 128'i (%30,1) biraz biliyorum, 34'ü (%8,0) çok az biliyorum, 5'i (%1,2) hiç bilmiyorum olarak dağılmaktadır.

Tablo 4: Tunceli'de Kırsal Turizm Gelişimi İçin Öncelikli Olarak Öne Çıkarılması Gereken Kaynaklara Verilen Yanıtların Sıralaması

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Sıra 1	Kırsal Alanlar	320	75,3
	Kırsal Yaşam	41	9,6
	Kırsal Miras	22	5,2
	Kırsal Etkinlikler	42	9,9
	Toplam	425	100,0
Sıra 2	Kırsal Alanlar	11	2,6
	Kırsal Yaşam	123	28,9
	Kırsal Miras	167	39,3
	Kırsal Etkinlikler	124	29,2
	Toplam	425	100,0
Sıra 3	Kırsal Alanlar	50	11,8
	Kırsal Yaşam	162	38,1
	Kırsal Miras	134	31,5
	Kırsal Etkinlikler	79	18,6
	Toplam	425	100,0
Sıra 4	Kırsal Alanlar	43	10,1
	Kırsal Yaşam	98	23,1
	Kırsal Miras	103	24,2
	Kırsal Etkinlikler	181	42,6
	Toplam	425	100,0

Tablo 4'e göre Tunceli'de kırsal turizm gelişimi için öncelikli olarak öne çıkarılması gereken kaynaklara verilen yanıtların sıralamasında; halk sıra 1 değişkenine göre birinci sırada n=320 (%75,3) Kırsal Alanlar, sıra 2 değişkenine

göre n=167 (%39,3) Kırsal Miras, sıra 3 değişkenine göre n=162 (%38,1) Kırsal Yaşam, sıra 4 değişkenine göre n=181 (%42,6) Kırsal Etkinlikler olarak dağılmaktadır.

Tablo 5: Tunceli İlinde Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyeli Düzeyi

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	425	3,405	0,859	1,000	5,000
Turizm Potansiyeli	425	3,486	0,704	1,000	5,000

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan halk, Tunceli İlinde turizm açısından yaşanılan sorun düzeyini (3,405 ± 0,859) ve turizm potansiyelini (3,486 ± 0,704) yüksek olarak algılamaktadır.

Tablo 6'ya göre araştırmaya katılan halkın "Turizm Açısından Yaşanılan Sorunlar" ile ilgili ifadelerine verdiği cevaplar incelendiğinde, yüksek düzeyde katıldıkları ifadeler en yüksek düzeyde olandan başlayarak sırasıyla; "Turizm Ve Rekreasyon Tesislerinin Nitelik Ve Kapasite Olarak Yetersiz Olması" (3,642 ± 1,310), "Yöre Tanıtımının Eksikliği" (3,624 ± 1,310), "Sosyal Tesislerin Yetersizliği" (3,579 ± 1,260), "Yöre Turizmüne İlişkin Planlama Çalışmalarının Olmaması" (3,539 ± 1,228), "Sermaye Birikimi Yetersizliği" (3,536 ± 1,312), "Tarihi Eserlerin Restorasyonun Yapılmaması Olması" (3,522 ± 1,281), "Tunceli İle İlgili Sağlıkli Envanterin Olmaması" (3,506 ± 1,206), "Enformasyon Bürosu ve Enformasyon Memurlarının Olmaması" (3,496 ± 1,261), "Nitelikli Personel Eksikliği" (3,475 ± 1,278), "Meslek İçi Eğitimin Yetersizliği" (3,473 ± 1,248) ve "Sosyo-Kültürel Etkinliklerin Yetersizliği" (3,468 ± 1,177) olarak saptanmıştır. Bu ifadeleri sırasıyla; "Uzun ve Çetin Kış Koşullarının Olumsuz Etkilerinin Giderilememesi" (3,381 ± 1,219), "Altyapı Hizmetlerinin Yetersiz Olması" (3,360 ± 1,353), "Yöre Halkının Girişimcilik Ruhunun Yeterince Gelişmemiş Olması" (3,353 ± 1,218), "Ulaşımın Yetersiz Olması" (3,315 ± 1,344), "Ortaklık ve Birlikte Hareket Etme Anlayışının Noksanlığı" (3,266 ± 1,260), "Güvenlikle İlgili Sorunlar" (3,264 ± 1,376), "Yerel Halkta Turizm Bilincinin Oluşmamış Olması" (3,184 ± 1,301), "Yerel Halkın Turizme Karşı Olumsuz Tutumları" (2,718 ± 1,384) ifadeleri izlemektedir.

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan halkın turizm potansiyeli ile ilgili ifadelerine verdiği cevaplar incelendiğinde, yüksek düzeyde katıldıkları ifadeler en yüksek düzeyde olandan başlayarak sırasıyla; "Munzur Vadisi Milli Parkı Tunceli İli'nde Turizmin Gelişmesine Katkı Sağlar." (4,049 ± 1,141), "Yöre İnsanının Konukseverliği Turizmi Olumlu Yönde Etkiler." (4,002 ± 1,136), "Yörenin Okur-Yazar Oranının Yüksek Olması Turizmin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler." (4,000 ± 1,143), "Alternatif Turizm (Kırsal Turizm, Doğa, Yaban Hayatı, Yayla, Kış, Spor, Kültür, Sağlık vb.) Türlerine Yöneliş, Yöre Turizminin Gelişmesini Olumlu Yönde Etkiler." (3,981 ± 1,099), "Elazığ-Tunceli Fırat Havzası, Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi İlan Edilmesi Turizmin Gelişmesine Katkı Sağlar." (3,953 ± 1,197), "Tunceli İli'nde Yapılan Şenlik ve Festivaller Yörenin Tanıtımını Sağlayarak Yöre Turizmini Olumlu Yönde Etkiler." (3,922 ± 1,212), "Yöre Florası (Bitki) ve Faunasının (Hayvan) Zenginliği Turizmin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler." (3,868 ± 1,180), "Tahrip Edilmemiş Doğal Çevre Tunceli Turizminin Gelişimine Olumlu Katkı Sağlar." (3,833 ± 1,412), "Turizm Olgusuna Adapte Olabilecek Genç ve Dinamik Bir Nüfusun Varlığı Yöre Turizminin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler."

Tablo 6: Halkın Turizm Açısından Yaşanılan Sorunlar İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Tamamen Katlıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Altyapı Hizmetlerinin Yetersiz Olması	54	12,7	75	17,6	62	14,6	132	31,1	102	24,0	3,360	1,353
Turizm Ve Rekreasyon Tesislerinin Nitelik Ve Kapasite Olarak Yetersiz Olması	45	10,6	55	12,9	32	7,5	168	39,5	125	29,4	3,642	1,310
Sosyo-kültürel Etkinliklerin Yetersizliği	28	6,6	77	18,1	68	16,0	172	40,5	80	18,8	3,468	1,177
Ulaşımın Yetersiz Olması	49	11,5	95	22,4	49	11,5	137	32,2	95	22,4	3,315	1,344
Yöre Tanıtımının Eksikliği	50	11,8	41	9,6	51	12,0	160	37,6	123	28,9	3,624	1,310
Yerel Halkın Turizme Karşı Olumsuz Tutumları	99	23,3	123	28,9	65	15,3	75	17,6	63	14,8	2,718	1,384
Güvenlikle İlgili Sorunlar	63	14,8	80	18,8	55	12,9	136	32,0	91	21,4	3,264	1,376
Yöre Halkının Girişimcilik Ruhunun Yeterince Gelişmemiş Olması	39	9,2	70	16,5	97	22,8	140	32,9	79	18,6	3,353	1,218
Sermaye Birikimi Yetersizliği	53	12,5	43	10,1	62	14,6	157	36,9	110	25,9	3,536	1,312
Ortaklık Ve Birlikte Hareket Etme Anlayışının Noksanlığı	48	11,3	75	17,6	94	22,1	132	31,1	76	17,9	3,266	1,260
Yerel Halkta Turizm Bilincinin Oluşmamış Olması	58	13,6	81	19,1	83	19,5	131	30,8	72	16,9	3,184	1,301
Nitelikli Personel Eksikliği	48	11,3	54	12,7	66	15,5	162	38,1	95	22,4	3,475	1,278
Sosyal Tesislerin Yetersizliği	44	10,4	52	12,2	44	10,4	184	43,3	101	23,8	3,579	1,260
Meslek İçi Eğitimin Yetersizliği	36	8,5	72	16,9	69	16,2	151	35,5	97	22,8	3,473	1,248
Uzun Ve Çetin Kış Koşullarının Olumsuz Etkilerinin Giderilememesi	28	6,6	93	21,9	81	19,1	135	31,8	88	20,7	3,381	1,219
Tunceli İle İlgili Sağlıklı Envanterin Olmaması	32	7,5	69	16,2	66	15,5	168	39,5	90	21,2	3,506	1,206
Yöre Turizmine İlişkin Planlama Çalışmalarının Olmaması	44	10,4	41	9,6	76	17,9	170	40,0	94	22,1	3,539	1,228
Enformasyon Bürosu Ve Enformasyon Memurlarının Olmaması	46	10,8	44	10,4	90	21,2	143	33,6	102	24,0	3,496	1,261
Tarihi Eserlerin Restorasyonun Yapılmamış Olması	52	12,2	42	9,9	60	14,1	174	40,9	97	22,8	3,522	1,281

(3,826 ± 1,104), “Tunceli İlinin Yayla Turizmi Potansiyeli Yüksek.” (3,805 ± 1,247), “Tunceli İlinin Kültür ve İnanç Turizmi Potansiyeli Yüksek.” (3,788 ± 1,291), “Yöredeki Tarihi Varlıklar (Kale, Kilise vb.) Turizmin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler.” (3,784 ± 1,223), “Yöre Turizmine İlişkin Planlama Çalışmalarının Yapılması, Turizmin Gelişimini Olumlu Etkiler.” (3,769 ± 1,094), “Tunceli İli’nin Turistik Çekim Merkezlerini Tanıtma (İnternet Sayfaları, Broşürler, Billboardlar vb.) Tanıtım Araçları Yöre Turizminin Gelişimine Katkı Sağlar.” (3,739 ± 1,236), “Tunceli İlinin Elazığ ve Erzincan Havaalanları’na Yakınlığı Yöre Turizminin Gelişmesi Açısından Önemlidir.” (3,692 ± 1,158), “Yöreye Has El Sanatlarının Varlığı Turizmin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler.” (3,621 ± 1,127), “Yörede Yeniden Yapılanma Nedeniyle Ortaya Çıkabilecek İmar Sorunları Turizmin Gelişimini Olumsuz Yönde Etkileyebilir.” (3,621 ± 1,178), “Tunceli İlinin Spor Turizmi (Dağcılık, Kayak, Yüzme, Yelken, Sörf, Sportif Balıkçılık, Rafting, Golf, Av vb.)

Potansiyeli Yüksek.” (3,607 ± 1,338), “Şiddet, Terör Olayları Yöre Turizminin Gelişimini Olumsuz Etkiler.” (3,576 ± 1,351), “Tunceli İlinin Botanik Turizmi Potansiyeli Yüksek.” (3,546 ± 1,241), “Tunceli İlinin Sağlık ve Termal Turizm Potansiyeli Yüksek.” (3,534 ± 1,226), “Tunceli İlinin Kamp ve Karavan Turizmi Potansiyeli Yüksek.” (3,456 ± 1,255) şeklindedir. Orta ve düşük düzeyde katıldıkları ifadeler ise sırası ile; “Tunceli İlinin Çiftlik ve Tarım (Agro) Turizm Potansiyeli Yüksek.” (3,374 ± 1,257), “Tunceli Hakkında Bilgi Sahibi Olan Yeterince Eğitimli Turist Rehberi Bulunmaktadır.” (2,981 ± 1,353), “Yerel Halkın Turizm Bilinci Yöre Turizminin Gelişimi İçin Yeterlidir.” (2,953 ± 1,235), “Çiftçiler Tarımsal Kaynakların Turizm Amaçlı Kullanılması Konusunda İsteklilerdir.” (2,885 ± 1,203), “Yörede Turistik Çekim Merkezlerine Ulaşımı Sağlayan Araç Sayısı Yeterlidir.” (2,882 ± 1,265), “Özel İşletmeler ve Kamu İdareleri Turizmi Geliştirme Konusunda Koordinasyon İçerisinde.” (2,871 ± 1,207), “Yöredeki Turistik İşletme

Tablo 7: Halkın Turizm Potansiyeli İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Tamamen Katlıyorum		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Tahrip Edilmemiş Doğal Çevre Tunceli Turizminin Gelişimine Olumlu Katkı Sağlar.	63	14,8	20	4,7	26	6,1	132	31,1	184	43,3	3,833	1,412
Elazığ-Tunceli Fırat Havzası, Kültür Turizm Koruma Ve Gelişim Bölgesi İlan Edilmesi Turizmin Gelişmesine Katkı Sağlar.	30	7,1	31	7,3	41	9,6	150	35,3	173	40,7	3,953	1,197
Yöre İnsanının Konuksevirligi Turizmi Olumlu Yönde Etkiler.	30	7,1	19	4,5	36	8,5	175	41,2	165	38,8	4,002	1,136
Tunceli İlinin Elazığ Ve Erzincan Havaalanlarına Yakınlığı Yöre Turizminin Gelişmesi Açısından Önemlidir.	35	8,2	34	8,0	58	13,6	198	46,6	100	23,5	3,692	1,158
Alternatif Turizm (Kırsal Turizm, Doğa, Yaban Hayatı, Yayla, Kış, Spor, Kültür, Sağlık Vb.) Türlerine Yöneliş Yöre Turizminin Gelişmesini Olumlu Yönde Etkiler.	22	5,2	32	7,5	32	7,5	185	43,5	154	36,2	3,981	1,099
Munzur Vadisi Milli Parkı Tunceli İlinde Turizmin Gelişmesine Katkı Sağlar.	28	6,6	21	4,9	35	8,2	159	37,4	182	42,8	4,049	1,141
Tunceli İlinde Yapılan Şenlik Ve Festivaller Yörenin Tanıtımını Sağlayarak Yöre Turizmini Olumlu Yönde Etkiler.	40	9,4	17	4,0	38	8,9	171	40,2	159	37,4	3,922	1,212
Tunceli İlinin Kültür Ve İnanç Turizmi Potansiyeli Yüksek.	40	9,4	39	9,2	51	12,0	136	32,0	159	37,4	3,788	1,291
Tunceli İlinin Sağlık Ve Termal Turizm Potansiyeli Yüksek.	34	8,0	63	14,8	71	16,7	156	36,7	101	23,8	3,534	1,226
Tunceli İlinin Yayla Turizmi Potansiyeli Yüksek.	37	8,7	36	8,5	49	11,5	154	36,2	149	35,1	3,805	1,247
Tunceli İlinin Spor Turizmi (Dağcılık, Kayak, Yüzme, Yelken, Sörf, Sportif Balıkçılık, Rafting, Golf, Av Vb.) Potansiyeli Yüksek.	43	10,1	65	15,3	43	10,1	139	32,7	135	31,8	3,607	1,338
Tunceli İlinin Botanik Turizmi Potansiyeli Yüksek.	31	7,3	65	15,3	86	20,2	127	29,9	116	27,3	3,546	1,241
Tunceli İlinin Çiftlik Ve Tarım (Agro) Turizm Potansiyeli Yüksek.	44	10,4	66	15,5	89	20,9	139	32,7	87	20,5	3,374	1,257
Tunceli İlinin Kamp Ve Karavan Turizmi Potansiyeli Yüksek.	32	7,5	83	19,5	71	16,7	137	32,2	102	24,0	3,456	1,255
Turizm Olgusuna Adapte Olabilecek Genç Ve Dinamik Bir Nüfusun Varlığı Yöre Turizminin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler.	19	4,5	43	10,1	59	13,9	176	41,4	128	30,1	3,826	1,104
Tunceli Hakkında Bilgi Sahibi Olan Yeterince Eğitimli Turist Rehberi Bulunmaktadır.	69	16,2	112	26,4	75	17,6	96	22,6	73	17,2	2,981	1,353
Tunceli İlinin Turistik Çekim Merkezlerini Tanıtın (İnternet Sayfaları, Broşürler, Billboardlar Vb.) Tanıtım Araçları Yöre Turizminin Gelişimine Katkı Sağlar.	32	7,5	54	12,7	40	9,4	166	39,1	133	31,3	3,739	1,236
Yörede Turistik Çekim Merkezlerine Ulaşımı Sağlayan Araç Sayısı Yeterlidir.	66	15,5	117	27,5	95	22,4	95	22,4	52	12,2	2,882	1,265
Tunceli Merkez Ve Çevre İllerdeki Seyahat Acenteleri Yöre Yeterli Hizmet Vermektedir.	80	18,8	116	27,3	104	24,5	77	18,1	48	11,3	2,758	1,266
Yöreye Has El Sanatlarının Varlığı Turizmin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler.	25	5,9	49	11,5	83	19,5	173	40,7	95	22,4	3,621	1,127
Yöredeki Turistik İşletme Yöneticileri Ve Çalışanları Yeterli Turizm Eğitimi Almıştır.	69	16,2	124	29,2	99	23,3	75	17,6	58	13,6	2,833	1,280
Yörede Yeniden Yapılanma Nedeniyle Ortaya Çıkabilecek İmar Sorunları Turizmin Gelişimini Olumsuz Yönde Etkileyebilir.	30	7,1	50	11,8	75	17,6	166	39,1	104	24,5	3,621	1,178
Yöre Florası (Bitki) Ve Faunasının (Hayvan) Zenginliği Turizmin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler.	31	7,3	30	7,1	51	12,0	165	38,8	148	34,8	3,868	1,180
Yöredeki Tarihi Varlıklar (Kale, Kilise Vb.) Turizmin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler.	37	8,7	37	8,7	40	9,4	178	41,9	133	31,3	3,784	1,223
Yöredeki Turistik Hizmet Kalitesi Yeterlidir.	67	15,8	152	35,8	78	18,4	68	16,0	60	14,1	2,769	1,290
Çiftçiler Tarımsal Kaynakların Turizm Amaçlı Kullanılması Konusunda İsteklidirler.	63	14,8	99	23,3	133	31,3	84	19,8	46	10,8	2,885	1,203
Yöredeki İşletme Yöneticileri Ve Çalışanları Ziyaretçilere Sorunsuz Hizmet Verebilecek Düzeyde Yabancı Dil Bilgisine Sahiptir.	118	27,8	125	29,4	71	16,7	61	14,4	50	11,8	2,529	1,342
Şiddet, Terör Olayları Yöre Turizminin Gelişimini Olumsuz Etkiler.	48	11,3	59	13,9	50	11,8	136	32,0	132	31,1	3,576	1,351
Yerel Halkın Turizm Bilinci Yörede Turizmin Gelişimi İçin Yeterlidir.	59	13,9	109	25,6	98	23,1	111	26,1	48	11,3	2,953	1,235
Özel İşletmeler Ve Kamu İdareleri Turizmi Geliştirme Konusunda Koordinasyon İçerisindedir.	50	11,8	140	32,9	100	23,5	85	20,0	50	11,8	2,871	1,207
Yöre Turizmine İlişkin Planlama Çalışmalarının Yapılması, Turizmin Gelişimini Olumlu Etkiler.	26	6,1	36	8,5	50	11,8	211	49,6	102	24,0	3,769	1,094
Yörenin Okur-Yazar Oranının Yüksek Olması Turizmin Gelişimini Olumlu Yönde Etkiler.	24	5,6	33	7,8	34	8,0	162	38,1	172	40,5	4,000	1,143

Tablo 8. Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyelinin Meslek Gruplara Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	1. Özel Sektör Çalışanı	53	3,411	0,779	4,419	0,000	4 > 1
	2. Devlet Memuru	136	3,365	0,859			6 > 1
	3. Emekli	25	3,474	0,531			4 > 2
	4. Ev Hanımı	45	3,834	0,645			6 > 2
	5. Öğrenci	122	3,274	0,923			4 > 5
	6. Akademisyen	16	3,970	0,384			6 > 5
	7. Esnaf	28	3,087	1,095			4 > 7
Turizm Potansiyeli	1. Özel Sektör Çalışanı	53	3,480	0,639	4,537	0,000	2 > 5
	2. Devlet Memuru	136	3,588	0,537			4 > 5
	3. Emekli	25	3,529	0,313			1 > 7
	4. Ev Hanımı	45	3,700	0,783			2 > 7
	5. Öğrenci	122	3,417	0,802			3 > 7
	6. Akademisyen	16	3,488	0,331			4 > 7
	7. Esnaf	28	2,926	1,027			5 > 7
							6 > 7

Tablo 9: Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyelinin Tunceli’de Yaşama Süresine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	1. (1 Yılden Az)	31	3,205	0,888	4,148	0,006	2 > 1
	2. (1-5 Yıl)	61	3,619	0,544			3 > 1
	3. (5-10 Yıl)	64	3,632	0,672			2 > 4
	4. (10 Yıl Üstü)	269	3,326	0,934			3 > 4
Turizm Potansiyeli	1. (1 Yılden Az)	31	3,508	0,482	1,171	0,320	
	2. (1-5 Yıl)	61	3,468	0,439			
	3. (5-10 Yıl)	64	3,341	0,767			
	4. (10 Yıl Üstü)	269	3,522	0,756			

Tablo 10: Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyelinin Tunceli’nin Kırsal Turizm Kaynaklarını Bilme Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	1. Çok İyi Biliyorum	63	3,260	0,890	1,015	0,399	
	2. Biliyorum	195	3,434	0,861			
	3. Biraz Biliyorum	128	3,425	0,865			
	4. Çok Az Biliyorum	34	3,508	0,790			
	5. Hiç Bilmiyorum	5	2,937	0,539			
Turizm Potansiyeli	1. Çok İyi Biliyorum	63	3,649	0,711	3,641	0,006	1 > 3
	2. Biliyorum	195	3,565	0,656			2 > 3
	3. Biraz Biliyorum	128	3,330	0,788			
	4. Çok Az Biliyorum	34	3,369	0,540			
	5. Hiç Bilmiyorum	5	3,142	0,071			

Yöneticileri ve Çalışanları Yeterli Turizm Eğitimi Almıştır.” (2,833 ± 1,280), “*Yöredeki Turistik Hizmet Kalitesi Yeterlidir.*” (2,769 ± 1,290), “*Tunceli Merkez ve Çevre İllerdeki Seyahat Acenteleri Yöreye Yeterli Hizmet Vermektedir.*” (2,758 ± 1,266), “*Yöredeki İşletme Yöneticileri ve Çalışanları Ziyaretçilere Sorunsuz Hizmet Verebilecek Düzeyde Yabancı Dil Bilgisine Sahiptir.*” (2,529 ± 1,342) izlemektedir.

Tablo 8’e göre araştırmaya katılan halkın turizm açısından yaşanılan sorun puanları ortalamalarının meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=4,419; p=0,000<0.05). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Ev hanımı olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları (3,834 ± 0,645) ve akademisyen olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları (3,970 ± 0,384) özel sektör çalışanlarının turizm açısından yaşanılan sorun puanlarından (3,411 ± 0,779) yüksek bulunmuştur. Ev hanımı olanların (3,834 ± 0,645) ve akademisyen

olanların (3,970 ± 0,384) turizm açısından yaşanılan sorun puanları, devlet memuru olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanlarından (3,365 ± 0,859) yüksek bulunmuştur. Ev hanımı olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları (3,834 ± 0,645) ve akademisyen olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları (3,970 ± 0,384), öğrenci olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanlarından (3,274 ± 0,923) yüksek bulunmuştur. Ev hanımı olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları (3,834 ± 0,645) ve akademisyen olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları (3,970 ± 0,384), esnaf olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanlarından (3,087 ± 1,095) yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan halkın turizm potansiyeli puanları ortalamalarının meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=4,537; p=0,000<0.05). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Devlet memuru olanların turizm potansiyeli puanları (3,588

Tablo 11: Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyelinin Yaşa Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	1. (18-27 Yaş)	166	3,252	0,887	3,054	0,028	2 > 1 3 > 1
	2. (28-37 Yaş)	112	3,517	0,675			
	3. (38-47 Yaş)	95	3,522	1,000			
	4. (48 Yaş Ve üzeri)	52	3,440	0,786			
Turizm Potansiyeli	1. (18-27 Yaş)	166	3,418	0,794	2,592	0,052	
	2. (28-37 Yaş)	112	3,417	0,615			
	3. (38-47 Yaş)	95	3,614	0,740			
	4. (48 Yaş Ve üzeri)	52	3,620	0,423			

Tablo 12: Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyelinin Öğrenim Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	İlköğretim	23	3,698	0,894	2,449	0,063
	Lise	186	3,459	0,914		
	Üniversite	185	3,293	0,827		
	Lisans Üstü	31	3,535	0,559		
Turizm Potansiyeli	İlköğretim	23	3,562	0,892	0,394	0,757
	Lise	186	3,448	0,869		
	Üniversite	185	3,504	0,514		
	Lisans Üstü	31	3,552	0,364		

Tablo 13: Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyelinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	Kadın	207	3,496	0,835	2,137	0,033
	Erkek	218	3,319	0,873		
Turizm Potansiyeli	Kadın	207	3,508	0,686	0,610	0,542
	Erkek	218	3,466	0,723		

Tablo 14: Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyelinin Doğum Yeri Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	Tunceli	286	3,339	0,903	-2,296	0,015
	Tunceli Dışı	139	3,542	0,745		
Turizm Potansiyeli	Tunceli	286	3,476	0,774	-0,427	0,630
	Tunceli Dışı	139	3,507	0,536		

Tablo 15: Turizm Açısından Yaşanılan Sorun Düzeyi ve Turizm Potansiyelinin Medeni Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Turizm Açısından Yaşanılan Sorun	Evlü	196	3,465	0,912	1,317	0,189
	Bekar	229	3,355	0,809		
Turizm Potansiyeli	Evlü	196	3,574	0,674	2,389	0,017
	Bekar	229	3,411	0,722		

$\pm 0,537$) ve ev hanımı olanların turizm potansiyeli puanları ($3,700 \pm 0,783$), öğrenci olanların turizm potansiyeli puanlarından ($3,417 \pm 0,802$) yüksek bulunmuştur. Özel sektör çalışanlarının turizm potansiyeli puanları ($3,480 \pm 0,639$), devlet memuru olanların turizm potansiyeli puanları ($3,588 \pm 0,537$) emekli olanların turizm potansiyeli puanları ($3,529 \pm 0,313$), öğrenci olanların turizm potansiyeli puanları ($3,417 \pm 0,802$), ev hanımı olanların turizm potansiyeli puanları ($3,700 \pm 0,783$) ve akademisyen olanların turizm potansiyeli puanları ($3,488 \pm 0,331$) esnaf olanların turizm potansiyeli puanlarından ($2,926 \pm 1,027$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 9'a göre araştırmaya katılan halkın turizm açısından yaşanılan sorun puanları ortalamalarının Tunceli'de yaşama süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4,148$; $p=0,006<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Tunceli'de

yaşama süresi 1-5 yıl olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları ($3,619 \pm 0,544$) ve Tunceli'de yaşama süresi 5-10 yıl olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları ($3,632 \pm 0,672$) Tunceli'de yaşama süresi 1 yıldan az olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanlarından ($3,205 \pm 0,888$) yüksek bulunmuştur. Tunceli'de yaşama süresi 1-5 yıl olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları ($3,619 \pm 0,544$) ve Tunceli'de yaşama süresi 5-10 yıl olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanları ($3,632 \pm 0,672$), Tunceli'de yaşama süresi 10 yıl üstü olanların turizm açısından yaşanılan sorun puanlarından ($3,326 \pm 0,934$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan halkın turizm potansiyeli puanları ortalamalarının Tunceli'de yaşama süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 10'a göre araştırmaya katılan halkın turizm açı-

sından yaşanan sorun puanları ortalamalarının Tunceli'nin kırsal turizm kaynaklarını bilme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Araştırmaya katılan halkın turizm potansiyeli puanları ortalamalarının Tunceli'nin kırsal turizm kaynaklarını bilme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,641$; $p=0,006<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Tunceli'nin kırsal turizm kaynaklarını bilme durumu "Çok iyi biliyorum" olanların turizm potansiyeli puanları ($3,649 \pm 0,711$) ve Tunceli'nin kırsal turizm kaynaklarını bilme durumu "Biliyorum" olanların turizm potansiyeli puanları ($3,565 \pm 0,656$); Tunceli'nin kırsal turizm kaynaklarını bilme durumu "Biraz biliyorum" olanların turizm potansiyeli puanlarından ($3,330 \pm 0,788$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan halkın turizm açısından yaşanan sorun puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3,054$; $p=0,028<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. 28-37 yaş olanların turizm açısından yaşanan sorun puanları ($3,517 \pm 0,675$) ve 38-47 yaş olanların turizm açısından yaşanan sorun puanları ($3,522 \pm 1,000$), yaşı 18-27 yaş olanların turizm açısından yaşanan sorun puanlarından ($3,252 \pm 0,887$) yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan halkın turizm potansiyeli puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 12'e göre araştırmaya katılan halkın turizm açısından yaşanan sorun ve turizm potansiyeli puanları ortalamalarının öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan halkın turizm açısından yaşanan sorun puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.137$; $p=0.033<0,05$). Kadınların turizm açısından yaşanan sorun puanları ($x=3,496$), erkeklerin turizm açısından yaşanan sorun puanlarından ($x=3,319$) yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan halkın turizm potansiyeli puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan halkın turizm açısından yaşanan sorun puanları ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2.296$; $p=0.015<0,05$). Tunceli dışında doğanların turizm açısından yaşanan sorun puanları ($x=3,542$), Tunceli'de doğanların

turizm açısından yaşanan sorun puanlarından ($x=3,339$) yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan halkın turizm potansiyeli puanları ortalamalarının doğum yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan halkın turizm açısından yaşanan sorun puanları ortalamalarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan halkın turizm potansiyeli puanları ortalamalarının medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.389$; $p=0.017<0,05$). Evlilerin turizm potansiyeli puanları ($x=3,574$), bekarların turizm potansiyeli puanlarından ($x=3,411$) yüksek bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tunceli ili; hayvancılık ve kısmen tarım uygulamalarının yanında sahip olduğu kültürel, etnografik, folklorik ve doğal çekicilikleri ile kırsal turizm açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. İl Munzur Vadisi Milli Parkı, Alevilik İnanç Merkezleri (ziyaretleriyle), Ovacık Kayak Merkezi, Pertek ve Bağın Kaplıcalarıyla, Keban Baraj Gölü, gözeleri ile başta kırsal turizm olmak üzere birçok turizm çeşidinin gerçekleştirilebileceği bakir bir yöredir.

Özgürel'in [14] "*Tunceli İli'nin Kalkanmaında Turizmin Değerlendirilmesi: Yerel Kurum Yöneticileri Boyutuyla Bir Araştırma.*" isimli yüksek lisans tezinde yerel kurum yöneticilerinin Tunceli ili turizmüne yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu ve turizmi destekledikleri saptanmıştır. Yapılan bu çalışma ile de ilk defa Tunceli İli halkına ilin turizmüne yönelik görüşleri sorulmuş ve halkın konu ile ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma sonucunda yerel halkın ilde kırsal turizm açısından öncelikli olarak ortaya çıkartılması gerektiğini düşündüğü kaynakları sırasıyla; kırsal alanlar (Munzur Vadisi, Dağları, Nehirleri, Keban Baraj Gölü ve doğal manzaraları vb.), kırsal miras (Kaleleri, Camileri, Höyükleri vb.), kırsal yaşam (kilimleri, Munzur Doğa ve Kültür Festivali, geleneksel müzikleri vb.) ve kırsal etkinlikler (bisiklete binme, balık tutma, avcılık, yürüyüş vb.) olarak ifade etmişlerdir. Tunceli İli'nde araştırmaya katılan halk turizm açısından yaşanan sorun düzeyini ve ilin turizm potansiyelini yüksek olarak algılamaktadır. Bu durum hem ilin turizm potansiyeli hem de turizm sorunlarının farkında olan yöre halkının turizm bilinç düzeyini ortaya koymaktadır. İl'de turizm açısından yaşanan sorunlarla ilgili ifadeler verdikleri cevaplarda; yöre tanıtımının eksikliği, turizm tesislerinin nitelik ve kapasite bakımından yetersiz olması en önemli sorunlar olarak görülmekte, yerel halkın turizme karşı olumsuz tutumları, yerel halkta turizm bilincinin oluşmamış olması ve güvenlik ile ilgili sorunlara düşük düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Yöre halkı misafirperverliğiyle, turizm farkındalığıyla ve sahip olduğu turizm çekicilikleriyle illerini; şiddet ve terör olayları nedeniyle oluşmuş negatif imajın turizm değerleriyle tanıtarak pozitif imaj oluşturulması beklentisindedir. Yerel halk turizm potansiyeline yönelik olarak; Tunceli ilinin tahrip edilmemiş doğal çevresinin ve Munzur Vadisi Milli Parkının turizm gelişiminde katkılarının yüksek düzeyde olacağını

ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışmada turizm açısından yaşanan sorun düzeyi ve turizm potansiyeli demografik verilere göre de değerlendirilmiştir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda ilin kırsal turizm gelişimine yönelik öneriler aşağıda yer almaktadır;

- Öncelikle ilin terör ve şiddetle anılan adı ve dolayısıyla ilin sahip olduğu negatif imajının pozitif hale getirilebilmesi için yerelden başlayarak, bölgesel, ulusal ve uluslararası boyutta tanıtımına yönelik çalışmalar yapılması,
- Yöreye özgü endemik türlerden Tunceli Sarımsağı başta olmak üzere, bal, pekmez, çekirdeksiz dut, cevizli sucuk, pekmez gibi yöreye has tat ve aromaya sahip değerlerin coğrafi işaretlemelerle koruma altına alınması ve yöre tanıtımına katkı sağlaması için değerlendirilmesi,
- Yerel halkın turizm konusunda bilinçli olmasının sağladığı avantaj ile yerel halk, yerel yönetimler, STK'lar ve turizm girişimcilerinin ortak bir çatıda "Tunceli İl Turizm Konseyi" ni oluşturmaları,
- Munzur Kültür ve Doğa Festivali başta olmak üzere ilde düzenlenen Grand Prix, Bisiklet Turnuvası vb. rekreatif etkinliklerin teşvik edilmesi ve artırılması,
- Turizm için altyapı ve üst yapı eksikliklerinin giderilmesi,
- Bölgesel ölçekte düzenlenen tur güzergahlarına yenilerinin ilave edilmesi,
- Çalışma başında oluşturulan matriste öne çıkan Merkez İlçe, Ovacık ve Pülümür İlçelerinin kırsal turizm çalışmalarında yerel yönetimler tarafından öncelikli olarak ele alınması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- [1] Aikaterini, G., & Ioannis, S. T. (2001). Is agrotourism Agro' or Tourism? Evidence from Agrotourist Holdings in Lesvos, Greece. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research* , 6-22.
- [2] Akça, H. (2005). Burdur İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Değerlendirilmesi. *I. Burdur Sempozyumu*, (s. 515-517). Burdur.
- [3] Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- [4] Anonmyus. (1994). *Tourism Strategies and Rural Development*, OECD., Paris
- [5] Çolak, O. (2009). *Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapasitesinde Kırsal Turizm ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: Şirince Örneği*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, SBE, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- [6] DPT. (2000). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: DPT Yayını.
- [7] Eşidir, A., Tayşı, Ş., & Özgün, M. (2013). *Tunceli Yatırım Fırsatları*. Tunceli: Fırat Kalkınma Ajansı.
- [8] Fidan, F., & Nam, D. (2012). Kırsal Turizmde Yeni Dinamikler: Kadın Girişimciler-Taraklı Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* , 14 (23), 51-57.
- [9] Harbalıoğlu, M., Özel, G., & Erkan, B. (2013). Kilis İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Sosyo-Ekonomik Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* , 3 (2), 55-61.
- [10] Haven-Tang, C., & Jones, E. (2012). Local Leadership for Rural Tourism Development: A Case Study of Adventure. *Tourism Management Perspectives* , 28-35.
- [11] Kalkınma Bakanlığı, K. P.-2. (2013). *Kalkınma*

Planı 2014-2018. Ankara: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf>.

- [12] Karafakı, F. Ç., & Yazgan, M. E. (2012). Kırsal Turizmde Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* , 2 (2), 55-58.
- [13] Kuşat, N. (2014). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Bir Alternatif Olarak Kırsal Turizm ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 10 (2), 65-87.
- [14] Macdonald, R., & Jolliffe, L. (2003). Cultural Rural Tourism: Evidence of Canada. *Annals of Tourism Research* , 30 (2), 307-320.
- [15] Özgürel, G. (2012). *Tunceli İlinin Kalkınmada Turizmin Değerlendirilmesi: Yerel Kurum Yöneticileri Boyutuyla Bir Araştırma*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, SBE, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- [16] Soykan, F. (2006). Avrupa'da Kırsal Turizmde Bakış Açısı ve Kazanılan Deneyim. *II. Balıkesir Turizm Kongresi* (s. 71-87). Balıkesir: II. Balıkesir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı.
- [17] Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* , 67-75.
- [18] Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. *Ege Coğrafya Dergisi* , 1-11.
- [19] TDK. (2015). *Türk Dil Kurumu*. Ankara: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.560278aef1fae2.93291368.
- [20] Tunceli Valiliği, 2. (2012). *Tunceli Atlası*. Tunceli: Tunceli Valiliği.
- [21] Ulaşoğlu, İ. H. (2009). *Tunceli Kültür Envanteri*. Tunceli: Tunceli Valiliği.
- [22] Ün, E., Tutar, F., & Çişil, E. (2012). Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği. *International Conference on Eurasian Economies* (s. 345-350). <http://avekon.org/papers/486.pdf>.
- [23] www.ormansu.gov.tr. (2012). *Tunceli İli Doğa Turizmi Master Planı*. http://bolge15.ormansu.gov.tr/15bolge/Libraries/Duyuru/Tunceli_D_T_M_P.sflb.ashx.
- [24] www.istanbul.edu.tr. (2015). <http://www.istanbul.edu.tr/akademedy/orta/kantitatif.html>
- [25] www.resmigazete.gov.tr <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110605-1-1.pdf>
- [26] www.tuik.gov.tr (2015) <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/TUNCELI.pdf>
- [27] Yazgan, Ş., & Kadanalı, E. (2012). Ağrı İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* , 14 (22), 5-10.